

Scandonea de castro (1971) nin Paleosen'deki varlığı hakkında

On the occurrence of scandonea de castro (1971) in paleocene

ENGİN MERİÇ, İTÜ. Maden Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü Maçka - İstanbul.

ÖZ : 1971 de DE CASTRO tarafından İtalyada bulunan ve Miliolidae familyasının bir cinsi olduğu belirtilen Scandonea cinsinin yaş konağı Turoniyen-Maestrihtiyen zaman aralığıdır. Bu cinse ait türlerin Batı Anadolu (Bornova-İzmir) ile güney Anadolu'da Toroslarm muhtelif kesimlerinde (Sultan dağları, Bey dağları, Geyik dağı, Korudağ) yüzeylenen Üst Kretase yaşlı çökeller içinde bulunduğu yayınlardan ve yayınlanmamış araştırmalardan bilinmektedir. Orta Anadolu'da (Haymana-Ankara) ise söz konusu organizmaya Paleosen yaşlı Çaldağ Kireçtaşının stratigrafik olarak çeşitli düzeylerinde rastlanılmıştır. Kretase yaşlı fertlerden boyutça daha küçük ve yassı olan bu örnekler Monsiyen'de Laffitteina Mbensis MARIE, Miliolidae ve alglerden Parachaetetes asvapatii "FIA, Tanesiyen'de ise Lacazina sp., Operculina sp. Bolkarina aksarayı SİREL, Keramosphaera sp., Kathina sp., Planorbolina cretae (MARSSON), Miliolidae ve alglerden Parachaetetes asvapatii PIA ile birlikte bulunurlar.

ABSTRACT : The age-span of the genus Scandonea which was originally found in Italy by DE CASTRO in 1971 as an individual of Miliolidae, is Turonian-Maestrihtian. It is known, from the publications and unpublished researches that various species of this genus are found in the Upper Cretaceous sediments exposed in various parts of Taurids (Sultan dağları, Bey dağları, Geyik dağı, Korudağ) and in Western Anatolia (Bornova-İzmir).

In Central Anatolia (Haymana-Ankara) however, the mentioned organism is found in various different stratigraphic levels of Paleocene aged Çaldağ Limestone. These specimens which are smaller and flattened compared to the Upper Cretaceous forms, are found together with Laffitteina Mbensis MARIE, Miliolidae and Parachaetetes asvapatii PIA in Montian and Lacazina sp., Operculina sp., Bolkarina aksarayı SİREL, Keramosphaera sp., Kathina sp., Planorbolina cretae (MARSSON), Miliolidae and Parachaetetes asvapatii PIA in Thanetian.

GİRİŞ

İlk kez İtalya'da DE CASTRO (1971) tarafından Miliolidae familyasının yeni bir cinsi olarak tanımlanmış olan Scandonea cinsi; ilki Üst Kretase (Turoniyen-Senoniyen) yaşlı S. samnitica DE CASTRO (1971), ikincisi ise, yine Üst Kretase (Kampaniyen-Maestrihtiyen) yaşlı S. mediterranea DE CASTRO (1974) olan iki türe sahiptir. Bu iki türden S. samnitica DE CASTRO'ya Orta Anadolu'nun Haymana (Şek. 1) kesiminde Paleosen yaşlı Çaldağ Kireçtaşının farklı stratigrafik düzeylerinde rastlanılmıştır.

PALEONTOLOJİK İNCELEME

Haymana kuzeybatısında, Ahırılıkuyu köyü güneyinde ve Çaldağda ölçülen üç kesit (Şek. 2; Ç₁₉, Ç₂, Ç₃) ile Haymana güneybatısında yer alan Soğulca köyü güneyinde ölçülen kesitte (Şek. 2; Sc), Haymana ve Beyobası formasyonları üzerine gelen Çaldağ Kireçtaşının farklı seviyelerinden alınan örneklerde Paleosen'i simgeleyen zengin bir mikrofauna bulunmaktadır.

Çaldağ-I (Ç₁) kesitinde, Haymana ve Beyobası formasyonları üzerine gelen Çaldağ Kireçtaşının alt seviyelerinde Laffitteina Mbensis MARIE'in varlığı gözlenir. Tabandan itibaren 90 ncı metrede ortaya çıkan bu organizma 270 metreye kadar varlığını sürdürür. Bol Miliolidae

ile birlikte gözlenen Laffitteina Mbensis MARIE ile 180-248 metreler arasında, oldukça bol olarak, Scandonea samnitica DE CASTRO'ya rastlanılır. 270-790 metreler arasında da Rotaliidae, Textulariidae, Miliolidae, Rotaliidae kavimleri ile alg (Parachaetetes asvapatii PIA) bryozoen ekimide mercan, gastropod ve mollusk kavimleri parçaları gözlenir. (MERİÇ ve GÖRÜR, 1980). 790 metreden sonra ise Lacazina sp., operculina sp., Bolkarina aksarayı SİREL, Keramosphaera sp., Kathina sp., Planorbolina cretae (MARSSON), Miliolidae, algler (Parachaetetes asvapatii PIA) ve Scandonea samnitica DE CASTRO bulunmaktadır.

Çaldağ - II (Ç₂) kesiti, Çaldağ -Fe büyük bir benzerlik gösterir. Tabandan 180 metreye kadar Miliolidaeeler dışında tipik bir organizma gözlenmemiştir. 180-405 metreler arasında bol Laffitteina Mbensis MARIE, Miliolidae ve algler (Parachaetetes asvapatii PIA ile Scandonea samnitica DE CASTRO saptanmıştır. Daha üst seviyelerde kireçtaşı yine bol Miliolidae ile Scandonea samnitica DE CASTRO içermektedir.

Çaldağ-III (Ç₃) kesiti'nde faunal içerik yönünden Çaldağ-II kesitine benzer özellikler taşır. Tabandan 27 metre sonra ortaya çıkan Laffitteina Mbensis MARIE ile birlikte yine Scandonea samnitica DE CASTRO, algler (Pa-

rachetetes asvapatii PIA) ve bol Miliolidae izlenir. Bu topluluk 207 noi metreye kadar benzer şekilde devam eder. Daha üst seviyelerde ise Miliolidae dışında tipik bir organizma bulunmaz.

Soğulca kesitinde (Sc) ise, taban seviyesinden itibaren ilk 102 metrede Laffitteina bibensis MARIE, Scandonea samnitica DE CASTRO ve bol Miliolidae gözlenmektedir. Üst seviyelerde Miliolidae'le, ile birlikte Parachaetetes asvapatii PIA bulunmaktadır.

Yukarıdaki verilerin ışığı altında bölgede Paleosen zaman aralığı içinde Laffitteina bibensis MARIE'in bir zon oluşturduğu (Şek- 2) ve bu zonda bol miktarda bulunan Scandonea samnitica DE CASTRO'nun yaş konağının böylece Monsiyen'e kadar çıktığı açıktır.

Çaldağda ölçülen d ve Ç, kesitlerinde ise, farklı bir durum görülür. Şöyleki; Ç, kesitinde 790 metreden sonra alınan örneklerde Scandonea samnitica DE CASTRO Tanesiyen'i simgeleyen diğer tipik foraminiferlerle birlikte bulunmaktadır (Lacazina türleri ile Bolkarina aksarayı

SİREL'nin Türkiye'deki yaş konağı Tanesiyen olarak belirlenmiştir; SİREL, (1981). Ç₂ kesitinde ise, 405 metreden sonra Laffitteina bibensis MARIE yok olmakta, fakat, onunla birlikte izlenen Scandonea samnitica DE CASTRO bol Miliolidae ile birlikte varlığını sürdürmektedir. Fakat, Laffitteina bibensis MARIE'in bulunmadığı üst seviyelerde Tanesiyen'i gösterebilecek herhangi bir foraminifer bulunmamaktadır, ve bu nedenle, Ç, kesitinde Çaldağ Kireçtaşının üst seviyeleri için kesin bir yaş verilememiştir.

Çaldağ Kireçtaşlarında gözlenen Scandonea samnitica DE CASTRO fertlerinin Turoniyen-Senoniyen yaşlı olanlardan boyutça daha küçük ve daha yassı tipler olması önemli bir diğer özelliktir.

SONUÇLAR

Günümüze kadar, kuzey Akdeniz bölgesinde Üst Kretase'yi (Turoniyen-Senoniyen) simgeleyen bir bentik foraminifer olarak bilinen, Türkiye'de Batı Anadolu (Bornova-İzmir) (ÖZER ve IRTEM, 1982) ve yazarın kendi tayin ettiği gibi Güney Anadolu'da Toroslarm çeşitli kesimlerinde (Sultan dağları, Bey dağları, Geyik dağı, Korudağ) Üst Kretase tortulları içinde stratigrafik yayılımı olan Scandonea samnitica DE CASTRO'nun stratigrafik yayılımının Üst Paleosen'e kadar çıktığı, Laffitteina bibensis MARIE ile Monsiyen'de ve Bolkarina aksarayı SİREL ile Tanesiyen'de bulunduğu bu çalışma ile kanıtlanmıştır. Böylece, adı geçen türün stratigrafik yayılımının Üst Kretase (Turoniyen) - Paleosen (Tanesiyen) olması gereklidir.

KATKI BELİRTME

Yazar, bu çalışmanın gerçekleşmesini sağlayan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına özellikle teşekkür eder. Ayrıca, bu konuda yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Piero DE CASTRO (Napoli Üniversitesi) ile Doç. Dr. Naci GÖRÜR'e (I.T.Ü.) teşekkürü bir borç bilir.

DEĞİNİLEN BELGELER

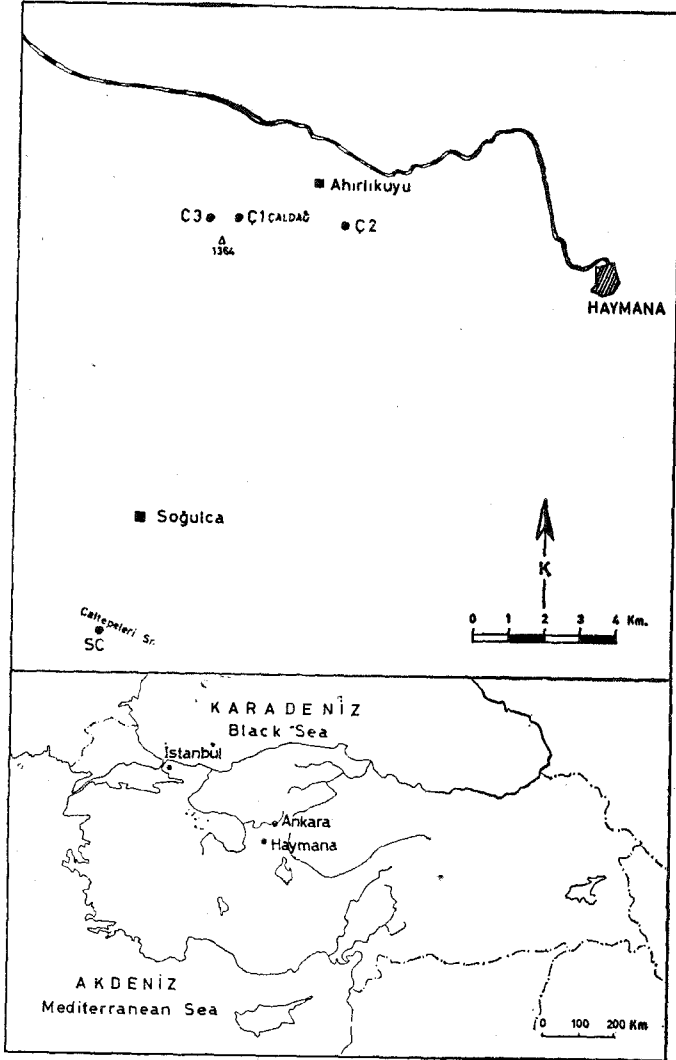
De Castro, P., 1971, Osservazioni su Raadshoovenia Van Den Bold a i suoi rapporti col nuovo genere Scandonea (Foraminiferida, Miliolacea) : Istituto di Paleontologia Delia Università di Napoli- Pubblicazione No: 42. 1-78. 1-17.

De Castro, P., 1974, Su alcune nuove miliolidi del Senoniano del Mediterraneo : Istituto di Paleontologia Delia Università di Napoli- Pubblicazione No : 54, 1-19, 1-5.

Meriç, E. ve Görür, N-, 1980, Haymana-Polatlı Havzasındaki Çaldağ Kireçtaşının yaş konağı : M.T.A. Enstitüsü Dergisi, No : 93-94,137-141.

Özer, S. ve İrtem, O-, 1982, Işıklar-Altındağ (Bornova-İzmir alanı) Üst Kretase kireçtaşlarının jeolojik konumu, stratigrafisi ve fasiyes özellikleri : Türkiye Jeol. Kur. Bült., 25 (1), 41-48,1-2.

Sirel, E., 1981, Bolkarina, new genus (Foraminiferida) and some associated species from the Thanetian limestone (Central Turkey) : Eclogae Geol. Helv., 74 (1), 75-95, 1-5.

Şekil 1. Yer buldum haritası.
Figure 1. Location map.

Yazının Geliş Tarihi : 28.1.1984

Düzeltilmiş Yazının Geliş Tarihi : 195.1984

Yayına Verildiği Tarih : 16.1984

LEVHA I

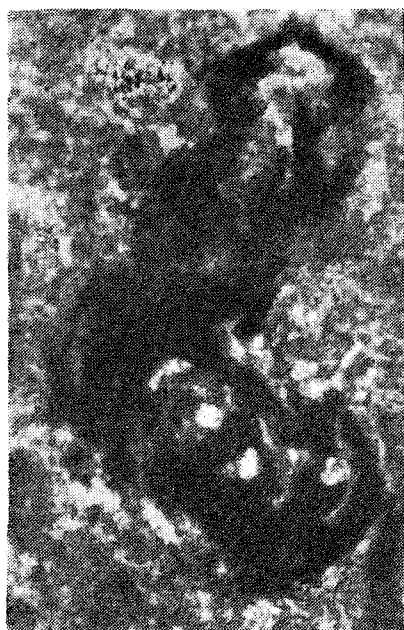
Scandonea samnitica DE CASTRO

- Şekil 1. İlk locadan geçen eğik boyuna kesit, Ç-II, x 70, Laffitteina bibensis zonu, Paleosen (Monsiyen).
- Şekil 2- İlk locayı gösteren eğik boyuna kesit, Ç-II, x 78, Laffitteina bibensis zonu, Paleosen (Monsiyen).
- Şekil 3-6- İlk locadan geçen eğik boyuna kesitler. 3, Ç-II, x 89; 4, Ç-I, x 115; 5, Ç-II, x 72; 6, Ç-H, x 93, Laffitteina bibensis zonu, Paleosen (Monsiyen).

PLATE I

Scandonea samnitica DE CASTRO

- Figure 1, Oblique longitudinal section through the first chamber, Ç-II, x 70, Laffitteina bibensis zone, Paleocene (Montian).
- Figure 2. Oblique longitudinal section showing the first chamber. Ç-II, x 78, Laffitteina bibensis zone, Paleocene (Montian).
- Figure 3-6- Oblique longitudinal sections through the first chamber, 3, Ç-II, x 89; 4, Ç-I, x 115; 5, Ç-II, x 72; 6, Ç-II x 93, Laffitteina bibensis zone, Paleocene (Montian).

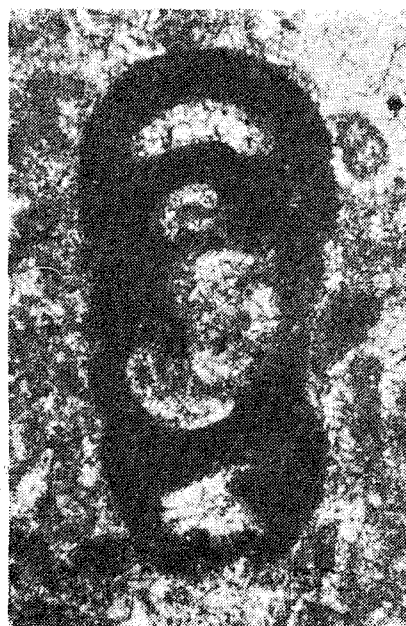
1

2

3

4

5

6

LEVHA II

Scandonea samnitica DE CASTRO

- Şekil 12- İlk locadan geçen eğik boyuna kesitler, I, Ç-II, x 100; 2, Ç-II, x 75, Laffitteina bibensis zonu, Paleosen (Monsiyen).
- Şekil 3. İlk locayı gösteren kesit, Soğulea, x 75, Laffitteina bibensis zonu, Paleosen (Monsiyen).
- Şekil 4-6. Locaların tek sıralı gelişimi gösteren tanjansiyal kesitler, 4, Ç-II, x 66; 5 ve 6, Soğulca, x 63, Laffitteina bibensis zonu, Paleosen (Monsiyen).

PLATE II

Scandonea samnitica DE CASTRO

- Figure 1-2. Oblique longitudinal section through the first chamber, 1, Ç-II, x 100; 2, Ç-II, x 75, Laffitteina bibensis zone, Paieocene (Montian).
- Figure 3. Section showing the first chamber, Soğulca, x 75, Laffitteina bibensis zone, Paieocene (Montian).
- Figure 4-6. Tangential sections showing the uniserial development of the chambers. 4, Ç-II, x 66; 5 and 6, Soğulca, x 63, Laffitteina bibensis zone, Paieocene (Montian).

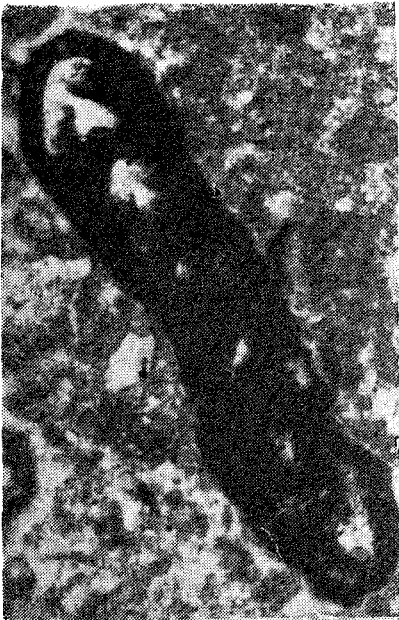
1

2

3

4

5

6

